
Rolul registrelor de stare civilă în cercetarea demografică. Studiu de caz – Căsătoria și divorțul la românii ortodocși din localitatea Bistrița-Bârgăului în perioada 1850-1870

Florin VLAȘIN

Cuvinte cheie: demografie, registre de stare civilă, căsătoria, divorțul, Valea Bârgăului.

Mots-clé: démographie, registres d'état civil; mariage, divorce, Valea Bârgăului.

Demografia istorică a devenit o știință umană, depășind demult aspectul cantitativ, fiind totodată o știință aplicată, necesară în reconstituirea completă a societății dintr-o anumită epocă sau perioadă istorică pe un anumit areal geografic.

Demografia are propriile metode cu ajutorul cărora cercetează populația din trecut și de azi, sub diferite aspecte, folosind statistica pentru culegerea și prezentarea datelor. Dar demografiei îi sunt necesare și metodele istorice, prin cunoașterea trecutului, a cauzelor evenimentelor istorice sau evoluția societății¹.

Se folosesc două metode în cercetarea demografică: cea statică, adică studierea structurii populației pe grupe sociale, de vârstă, sexe și profesii, și cea dinamică, adică nașterile, decesele, migrația.

Cele mai importante izvoare demografice sunt registrele de stare civilă, ele având cel mai important rol în cunoașterea mișcării naturale a populației.

La început, completarea registrelor de stare civilă, folosite ce-i drept sporadic, era de competența autorităților bisericești. Pentru biserica catolică folosirea lor a fost generalizată prin hotărârea Conciliului de la Trento din 1563, care extindea obligația ca toate parohiile catolice să țină registre de stare civilă².

În secolul al XVII-lea, Papa Paul al V-lea, prin enciclica papală *Apostolicae Sedis*, transmitea instrucțiuni amănunțite cu privire la datele care trebuiau înregistrate³.

Registrele parohiale s-au introdus, după exemplul bisericii catolice și de către celelalte biserici. Pentru biserica ortodoxă, s-a susținut că la 20 februarie 1784, împăratul Austriei, Iosif al II-lea, a emis patentă prin care a hotărât introducerea registrelor de stare civilă la românii din Transilvania⁴.

Însă interesele mereu sporite față de problema demografică – motive militare, fiscale, sociale – a determinat oficialitatea laică să se preocupe, cu sau fără colaborarea bisericii, de cunoașterea populației sub aspect cantitativ și calitativ, iar codul napoleonean, cu influențele cunoscute asupra celorlalte țări europene, a însemnat generalizarea laicizării evidențelor demografice⁵.

Din secolul al XVIII-lea, statul a impus reguli privind completarea și păstrarea registrelor parohiale. În acest sens, pentru Transilvania, se cunosc decretele aulice din 2 martie 1790 și 10 mai 1794 prin care preoții erau obligați să pună la adăpost de foc, furt și distrugerii aceste matricole⁶.

1 Ștefan Pașcu, „Demografie și ecologie”, în *Revista de Istorie*, tom. 33, nr. 4, 1980, p. 708.

2 *Ibidem*, p. 710.

3 *Ibidem*.

4 Liviu Moldovan, „Registrele confesionale de stare civilă din Transilvania”, în *Revista Arhivelor*, nr. 1, 1958, p. 164.

5 Ștefan Pașcu, *op.cit.*, p. 711.

6 Bogdan Florin Popovici, *Considerații pe marginea prelucrării colecției de registre de stare civilă*, pe <https://bogdanpopovici2008.files.wordpress.com/2009/01/stare-civil-ver-2.pdf>.